

Un interviu colectiv despre profesia de „asistent de regie“

Interlocutori:

- KARIN REX (Teatrul Mic)
- VICTORIA DEIANU (Teatrul „Bulandra“)
- THEODOR VASLUIANU (Teatrul „Nottara“)
- STELIAN MIHAILESCU (Teatrul Giulești)

Întrebări-ghid :

1. Care sînt, după părerea dv., atribuțiile asistentului de regie ?

2. Cum se desfășoară activitatea dv. în practica pregătirii spectacolului ?

3. În ce măsură este pregătirea spectacolului o activitate organizată, de echipă ? Cum colaborați cu :

- regizorul
- actorii
- echipa tehnică ?

4. Cum se echilibrează, în activitatea dv., inițiativa creatoare și profesionalismul organizatoric ?

Stelian Mihăilescu : Situația diferă de la teatru la teatru și uneori de la montare la montare. La Teatrul Giulești, de pildă, nici nu există post de asistent de regie ; fac această treabă din plăcere ; ea presupune istețime, iscusință, pentru a prinde „din zbor“ necesitățile spectacolului dat ; nu cred că se poate exercita această profesie numai pentru a-ți îndeplini „norma“.

Karin Rex : Este, într-un fel, o menire feminină ; un asistent de regie e cam ceea ce se înțelege prin „o soție ideală“ : persoana care ține în mînă firele legăturilor gospodărești, de la concepție la realizare (scenografie, ateliere), care știe, cu diplomatie, cu tact, cu abilitate, să medieze între compartimentele spectacolului, să realizeze „împăcarea“, punerea la unison. Pe cînd se lucra *Jocul ielelor*, mă plimbam ore întregi cu regizorul Crin Teodorescu și alte ore cu scenograful Todî Constantinescu, menajînd sensibilitatea fiecă-

ruia, spre a-i ajuta să se pună de acord. Trebuie să faci foarte mult, eficient și cu discreție ; citeodată, ai și mari satisfacții. De cînd practic meseria asta, mi s-a întîmplat o dată să fiu și „măritată“ perfect.

Theodor Vasluianu : Regizorul are un număr de colaboratori — scenograful, compozitorul, coreograful, etc. Asistentul e și el un colaborator al regizorului, ales de acesta ; s-ar putea spune, cel mai apropiat. Atribuțiile lui sînt foarte numeroase : ele încep înainte de începutul repetițiilor, și se încheie odată cu cariera spectacolului. Asistentul culege și el material documentar (pentru montarea lui Ion Șahighian cu *Richard al III-lea* am alcătuit un dosar de 150 de pagini, care a folosit și altor regizori) ; e consultat, și-și spune cuvîntul pe parcursul întregului proces de creație — cu privire la decor, la mișcare, la o interpretare sau alta. Sugestiile sale sînt filtrate, fructificate. Firește, aici totul depinde

KARIN REX

THEODOR VASLUIANU

de calificare : după părerea mea, asistentul de regie trebuie să fie absolut de conservator, să aibă calificare de director de scenă (sau de actor) ; și chirurgul, când operează, se înconjoară tot de medici buni — altfel, asistența ar fi pasivă.

Tot printre atribuțiile asistentului se numără și cele organizatorice : consultarea noțiilor după repetiții, pentru aducerea la îndeplinire a indicațiilor regizorului ; asigurarea condițiilor necesare — planul de repetiții, sincronizarea și eșalonarea în timp a fazelor procesului de creație ; supravegherea atelierelor, pentru confecționarea în timp util a costumelor și decorului ; organizarea unor acțiuni de documentare — de exemplu, vizionarea unor filme care pot interesa echipa. Depinde de regizor ; uneori, asistentul e cel ce conduce primele repetiții, „ridică în picioare” spectacolul ; iar regizorul doar corectează. Alteori, se poate întâmpla ca asistentul să fie cel ce corectează niște excese ale fanteziei regizorale, veghind la echilibrul întregului.

S. M. : Sint etape când asistentul lucrează în locul regizorului, după indicațiile acestuia, ca un fel de „suplinitor”.

K. R. : Poate că așa arată „funcția ideală” ; totuși, eu aș preciza niște limite. „Partea leului” revine regizorului ; în ce privește concepția regizorală, chiar dacă vreodată n-am fost de acord cu ea, am respectat-o, așa cum trebuie s-o respecte toată lumea din echipă, nu cred că asistentul e cel menit s-o „corecteze”. El este un factor funcțional, care trebuie să acționeze în sensul în care crește și se dezvoltă spectacolul, după „macheta” creată de directorul de scenă.

T. V. : Totuși, pe parcursul lungii mele experiențe, mie mi s-a întâmplat să și intervin în clarificarea ideilor regizorului ; m-am simțit investit cu o anumită răspundere ideologică proprie. Scenografia e aceea care se subordonează direct...

Victoria Deianu : E o problemă delicată — cine, cui se subordonează. Cred că rolul asistentului de regie e să-i înțeleagă foarte bine, foarte exact, pe realizatori — și pe regizor, și pe scenograf — și să-i ajute să-și facă spectacolul. E o muncă discretă și anonimă, și ea trebuie acceptată și prețuită ca atare, fără false veleități. Un spectacol poate să iasă foarte bine și fără asistent ; dar un asistent care-și face bine munca lui poate să facă foarte mult...

K. R. : Trebuie să aibă și o memorie de ordinator... să știe totul, pînă la cea mai mică mișcare...

V. D. : Dar să nu se piardă în amănunte organizatorice — pentru asta există regizorul tehnic —, ci să controleze promptitudinea și exactitatea cu care toate compartimentele răspund la comenzi. Bineînțeles, depinde și de pretențiile montării respective : *Nepotul lui Rameau* avea un caiet de regie foarte precis și detaliat, de la schițe de lumini (erau aproape 500 de semne de lumină), mișcările oglinzilor, amplasarea reflectoarelor

VICTORIA DEIANU

STELIAN MIHAILESCU

pină la fiecare gest al actorilor. Existența acestui îndrumar a permis ca, după o întrerupere de atîția ani, și în absența regizorului, spectacolul să poată fi reluat după numai zece zile de repetiții. Dar să nu uităm esențialul : actorii erau la fel de antrenați, nu pierduseră nimic din condiția lor spirituală și fizică.

K. R. : Sensul fluxului creator nu pornește întotdeauna, neapărat, dinspre regizor spre echipă ; citeodată se întîmplă și invers. Atunci trebuie să găsim, cu tact, calea pentru ca o idee, o sugestie bună, să fie acceptată. Unii actori vin să discute cu asistentul : spun ce nu le convine în linia personajului, au mica lor descoperire, care-i ajută să-l lumineze, dar nu riscă s-o proclame sus și tare în repetiții, fiindcă unii regizori nu admit asta. Asistentul, la rîndul lui, trebuie să găsească momentul favorabil... De multe ori, regizorul nici nu-și închipuie cîte virtuale conflicte aplanăm noi... Pentru asta, însă, trebuie o perfectă cunoaștere a fiecărui membru al colectivului, a ce i se poate cere, și cum — uneori, mizînd chiar pe defectele sale —, mergînd pînă la amănuntul revelator. Ceea ce nu se poate realiza decît printr-o muncă de continuitate, și într-un climat de echipă. Am sentimentul acestei continuități, în munca mea la Teatrul Mic ; chiar dacă lucrăm sub îndrumarea unor regizori diferiți, ceva se transmite de la montare la montare — o vibrație proprie, de neconfundat. Aici, în cristalizarea acestui element prețios numit *spirit de echipă*, unul din factorii determinanți poate fi asistentul de regie — dacă e discret și precis...

T. V. : E o activitate care cere dăruire dezinteresată...

S. M. : Sînt teatre care nici nu pun numele asistentului pe afiș sau în program ; sigur că fiecăruia îi place să-și vadă recunoscute meritele, însă important, în funcția asta, e să te simți solidar cu spectacolul, să pui imediat mina acolo unde nu merge ceva — pînă la a înlocui suflorul, sau regizorul tehnic, dacă acesta lipsește...

K. R. : Fără asta, nu se poate face teatru, în general : un spectacol nu poate fi bun, dacă actorul nu-și ajută el cabiniera, cînd e nevoie, sau nu colaborează cu electricianul, sau se simte jignit să intre ori să iasă cu un element de decor... În *Richard al III-lea*, Victor Rebengiuc avea rolul principal, și totuși își ajuta cabiniera, în momentele cînd era suprasolicitată, cînd avea de manevrat costume complicate...

S. M. : În principal, misiunea noastră e totuși partea tehnică — urmărirea „mecanismului“.

V. D. : În talentul acestei profesii intră și a înțelege concretul : concretul unei situații create pe scenă, în culise, în ateliere ; a face față așa-ziselor treburi de „bucătărie“, știind pe cine te poți bizui, cine întîrzie. Ceva între supervisor organizatoric și „fată la toate“... De fapt, n-ar trebui să ne împăcăm întotdeauna cu situația, așa cum e — ci să

reuşim să obţinem de la fiecare ce trebuie şi cînd trebuie.

REDACŢIA : Cum priveşte această profesie cei care o practică : e pentru ei o consacrare, sau o treaptă spre meseria de regizor ?

V. D. : Depinde, de la caz la caz. Eu, de pildă, nu aspir să fac regie ; cred că mi-am găsit o meserie care mi se potriveşte. Decît să fac teatru prost, mai bine ajut pe alţii să facă teatru bun.

K. R. : Eu am fost actriţă ; trecerea de la actorie la asistenţă de regie nu e o schimbare mică. Hotărîtor e dacă izbuteşti sau nu să priveşti cu toată gravitatea şi răspunderea treaba pe care o faci.

Nu ştiu dacă se poate stabili o regulă a modului cum se ajunge la această meserie : intervin întîmplarea, selecţia vieţii... De fapt, meseria asta e o atitudine faţă de teatru, de actul creaţiei.

T. V. : Asistenţii se recrutează de regulă dintre absolvenţii regizori şi actori ; cred că, în funcţie de formaţie, au şi o optică diferită asupra acestei meserii ; cei care sînt actori, se interesează aproape exclusiv de interpretare, ceilalţi văd spectacolul mai în mare, reuşesc mai uşor să-i cuprindă toate aspectele. Dar experienţa se şi capătă. 11 din cele 16 spectacole, cite sînt la teatrul „Notara” pe afiş, cuprind şi contribuţia mea ; şi mi-e de ajuns să recunosc în spectacol o idee a mea, ca să am o mulţumire sufletească.

S. M. : Contează şi afinitatea cu regizorul...

V. D. : Şi asta face parte din meserie : să ştii să dobîndeşti afinitatea. Am avut parte de regizori foarte buni, şi de alţii mai puţin

buni... Chiar între cei foarte buni sînt însă mari deosebiri de stil de lucru : unul vine la repetiţii cu totul stabilit pînă la ultimul detaliu, altul schimbă şi improvizează mereu, un al treilea simte nevoia să iasă pentru moment din spectacol, să se obiectiveze, şi atunci îţi cere să conduci repetiţia şi stă în sală, intervenind doar uneori. Însă nici un regizor nu are nevoie de un asistent care stă în sală şi „are păreri” ; detalii, da, rezolvări concrete. De ajutat, cu adevărat, îl ajută cu ce vrea el să scoată din piesă, nu cu ce crezi tu ; dîndu-i, organizatoric, liniştea să conceapă şi să lucreze.

T. V. : Nici după terminarea repetiţiilor, atribuţiile asistentului nu se încheie ; el e obligat să asiste la toate reprezentaţiile, să supravegheze spectacolul, ca să nu se degradeze...

K. R. : ...Să repete cu cei ce intră ca interlocutori în distribuţii... De asemenea, spectacolele lucrate de regizori-colaboratori ai teatrului ne rămîn în întregime „moştenire” nouă, cu toate problemele ce se pot ivi în viaţa lor de fiecare zi şi de fiecare seară. Fireşte, de multe ori sîntem şi contestaţi — de pildă, de către actori. Dar care autoritate nu e contestată în teatru ? !

T. V. : Autoritatea asistentului emană de la directorul de scenă, de la modul cum te impune în faţa colectivului, de la consideraţia pe care ţi-o acordă.

V. D. : Eu cred că autoritatea şi-o cîştigă singur — dacă şi-o cîştigă — şi faţă de regizorul cu care lucrează, şi faţă de restul echipei. Depinde numai de el — de cum munceşte, de ce ştie, de cum se comportă...

I. P. şi V. M.

FOTOCRONICA

„Viaţa e ca un va-
gon ?” de Paul
Everac, la secţia
română a Teatrului
de Stat din Sibiu.
Regia : Dan Ale-
xandrescu. Sceno-
grafia : Paul Salz-
berger.

